

Állóképek drámaisága

Füst Milán Negyedik Henrik királyáról

FEUILLETON - LXII. évfolyam, 24. szám, 2018. június 15.

A shakespeare-i modellhez képest kétségtelen újításnak számít az is, hogy Füst „egy alakban, Henrikben meri egyesíteni a hőst és a bohócot” (Radnóti Zsuzsa). Az életmű egészét tekintve úgy látszódná, hogy az írónak egyetlen nagy alapélménye van az életről, és ezt minden munkájában más és más oldalról veszi szemügyre. A *Henrikben* is ugyanazt a megoldhatatlan kérdést teszi föl: az emberi akarat szabadságának kérdését járja körül újra és újra, miközben azt sugallja, hogy az ember nem ura a döntéseinek. Schopenhauerrel együtt vallja: akkor vagyok szabad, ha azt tehetem, amit akarok - de ki dönti el, hogy akarhatom-e azt, amit akarok? A tett az akarattól függ, de mitől függ az akarat? Alakjai végül mindig ugyanarra a következtetésre jutnak: „nem tehettem másképpen, mert én én vagyok”. Ez a felfogás magyarázza Henrik morális karakterének problematikáját: a teljes determinizmus feltételezése esetén az erkölcs csupán pszichikai reflex - ezt a végkövetkeztetést azonban mégsem tudja elfogadni az író, lázad ellene: ebből erednek a figura abszurdításba hajló gesztusai.